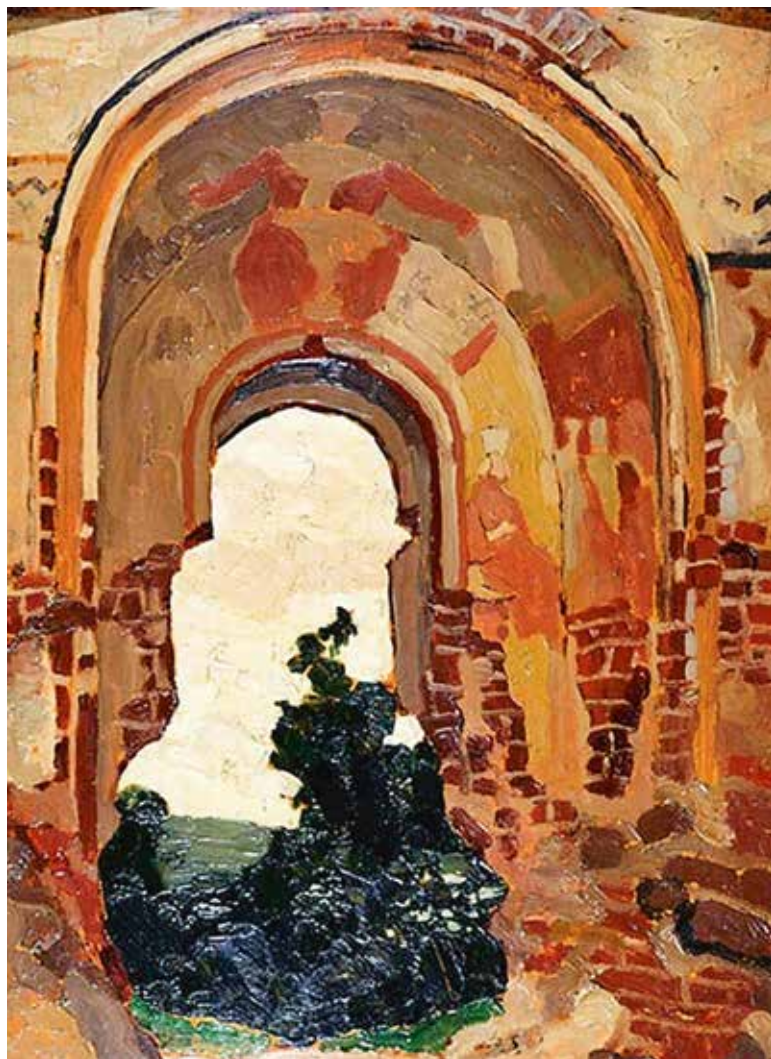

Pavojingos Trakų legendos. Legenda nr. 1: „Trakai – Lietuvos sostinė“

Nuo senų laikų Trakai garsėja legendomis – vietiniai jas pasakoja iš kartos į kartą, jos vilioja atvykti niekad čia nebuvusius, nors visi supranta, kad senų laikų padavimai ir tėra vien padavimai.

Trakų pilies etiudas, 1903 m. Nikolajus Rerichas (1874 – 1947)

Gintaras Abaravičius

Tik mokslininkai rimtai ginčijasi, kiek tiesos yra viename ar kitame pasakojime, o romantiškai nusiteikę paprasti žmonės tiesiog mėgaujasi pasakomis, kurių grožis juk neįpareigoja jomis tikėti.

Tačiau jei bent viena legenda būtų virtusi tiesa – kokia šiandien būtų alternatyvi Trakų realybė? O gal taip yra ir nutikę?

Šiuo pirmuoju straipsneliu pabandysiu ir aš kai ką daugiau papasakoti, tikėdamasis, kad įskaitysite net ir tai, kas bus nubrėžę tarp eilučių. Nes, kaip tebebyloja mirusieji romėnai ir „aušrininkai“: „Homines historiarum ignari semper sunt pueri“ – „Žmonės, nežinantys istorijos, visad lieka vaikai“.

Legenda Nr. 1: „Trakai – Lietuvos sostinė“

Trakus mylintys žmonės nepailsdami kartoja, kad kunigaikščių laikais Trakai buvo Lietuvos sostinė. Tuo pasididžiuoja miestelio senjorai, įsikibę į seniai matytų kurso draugų parankes, tai turistams pasakoja gida po margaspalvius skėčiai

kauskas (1797 – 1876), parašęs taip: „tasai senove pagarsėjęs nuošalys yra toks užkampis. Juk čia kadaise bemedžiodamas kunigaikštis Gediminas taip susižavėjo šiuo kampeliu, jog pastatė pilį, apkasė ją grioviu, pylimais ir pavadino Trakais. Čia dar visai neseniai buvo visiškai sunaikinti pagoniškos koplyčios pėdsakai, o dabar stovi tik viena pasvirusi karčema ir keletas sulinkusių trobelių. Nedidelė bažnytėlė, mūryta iš plytų, švari ir sutvarkyta, – vienintelis šio užkampio paminklas ir puošmena.“

Tiesos krislas

Žinoma, Trakus mylintys žmonės turi pagrindo pasipiktinti tokia nepatriotiška versija. „Prieštaraujame! Tikrai Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės sostinė nebuvo tame užpečkyje – ji galėjo būti tik ežerais ir miškais apsuptuose Trakuose su nuostabiausia pilimi Galvės saloje, nes tik šis lietuviškas rojus yra vertas garbingos istorinės misijos!“, – maždaug taip įsivaizduokime pasipiktinusiųjų argumentus.

Deja, sutikti galima su vienteliu dalyku – kad Trakų kraštovaizdis su pilimi saloje iš tiesų yra gražus.

Tačiau šio pasakojimo esmė – visai ne tai, kad yra dveji Trakai, vieni iš kitų paveržę šlovę. Svarbiausia žinia – tai, kad šiandien mūsų šlovinamos netikrosios sostinės galėjo ir nelikti. Ją galėjo ištikti toks pats likimas, kaip ir Vytauto Didžiojo gimtinę Senuosius Trakus.

Juk tuo pačiu metu, kai Senieji Trakai grimzdo į nebūtį, Naujųjų Trakų miestelio gyventojai taip pat uoliai griovė Kęstučio ir Vytauto Didžiojo pilies mūrus. Viduramžių plytos bei akmenys buvo naudojamos palaikiui namų, tvartų ir kitokių trobesių statybai. Ūkiškai mąstė senovės žmonės, kaip ir mes šiandien – ko čia tam grožiui dykai stovėti? Gyventi reikia, o ne grožėtis!

Tik vienišius Rezeknės iždininkas Jonas Odinecas 1788 m. balandžio 7 d. Trakų pilies teisme piktinosi, kad nors Trakų salos pilis „yra visos vaivadijos ir visos Lietuvos puošmena“, tačiau „tai, ko nenuniokojo priešas, naikina šiame krašte gimęs piktavalis žmogus“.

„Odinecai“ ir „bialogurskiai“

Ir įskundė Abiejų Tautų Respublikos pareigūnas tūlą mūro ardytoją A. Bialogurskį, ir paskerkė būti amžinu Trakų vandalu! Nieko kito apie tautos paveldo naikintoją istorija daugiau

ir nebeišsaugojo.

Nors gal šiandien A. Bialogurskis galėtų pretenduoti ir į kur kas svarbesnį – rajono ar net respublikos „Paveldo perdurbimo antrinėmis žaliavomis komiteto“ pirmininko vaidmenį?

Šiais moderniais laikais tapo madinga nacionalinį paveldą traktuoti kaip bergždžią ir nepakeliamą našą verslui, o štai XVIII amžiuje, dar prieš didžiąją okupaciją, Lietuvoje, pasirodo, buvo kažkaip kitaip.

Ir šiandien akivaizdu: jei ne merdinčios, 1772 m. pradėtos naikinti respublikos pareigūno asmeninis ryžtas ginti Lietuvos paveldą teisme, Trakai galėjo taip ir likti tik „Naujaisiais Trakais“, kaip, pavyzdžiui, šiandieninė Naujoji Vilnia ar Naujoji Akmenė su niekam neįdomiomis vietinėmis problemomis.

Tiesiog Lietuvoje būtų dar vieni Trakai tarp šiandien egzistuojančių kitų keturiolikos – be legendos ir be perdėto didžiavimosi ne savo nuopelnais.

O kam čia dėkoti?

Taigi, legenda buvo kuriama daugiau nei du šimtmečius – J. Odineco darbą pratęsė Vladislovas Sirokomlė (1823 – 1862), Juozapas Tiškevičius (1868 –

1917), Jonas Bulhakas (1876 – 1950), Adolfas Tautavičius (1925 – 2006), Stanislovas Mikulionis (1935–1992), Irena Čekauskaitė Misiūnienė (1959 – 1992) bei dešimtys kitų garbingų lietuvių ir ne lietuvių.

Ir ši legenda pagimdė tą šiandieninių Trakų tikrovę, kurios saldžiuosius vaisius kasdien rašosi daugelis trakiečių. Kaip nuo tos vienišios obels, nesusi-mąstydami, jog ne ji pati atbėgo į Lietuvos pakelę nuo šiaurės vakarinių Tian Šanio priekalnių, išgąsdinta pirmųjų Aleksandro Makedoniečio kariuomenės žingsnių.

Nieks neišmokė dėkoti Lietuvos senoliams, kurie jaunystėje sodino sodus prie savo namų, gal dėl to tokie keistai atlaidūs esame vagims, kurie tuos namus šluoja nuo žemės paviršiaus?

Lapkričio 24 d.
13.00 val.
Lentvario parapijos namuose

**Lentvario
meno mėgėjų kolektyvų koncertas**

Jaunimo liaudies šokių grupė
„Jaunimėlis“
Kapela „Rendez - Vous“
Folkloro kolektyvas „Volunga“
Vyresniųjų liaudies šokių grupė
„Lendvarė“
Liaudies dainų kolektyvas
„Klevinė“
Vokalinis ansamblis „Landwarowianka“
Politinių kalinių ir tremtinių choras
„Viltis“

ORGANIZATORIUS
LENTVARIO
KULTŪROS
RŪMAI

REMĖJAS
TRAKŲ RAJONO
SĄVIVALDYBĖ

KONCERTAS NEMOKAMAS!
LAUKSIME JŪSŲ!